

Forfatter: Paludan-Müller, Jens

Titel: BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Paludan-Müller, Jens (1826-05-27)

Citation: Paludan-Müller, Jens: "BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Paludan-Müller, Jens (1826-05-27)", i *Af efterladte Breve til J. P. Mynster*, Ggldendalske Boghandling, s. 124.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002236589-000-shoot-L0022365890000058.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Af efterladte Breve til J. P. Mynster

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra (Stiftsprovst) Paludan - Müller. *)

Odense, den 27. Mai 1826.

Deres Høiærværdighed har bestemt gjort en god Gierning med Deres Brev og tilsendte Bog, for hvilke begge jeg ret inderlig og hiertelig takker Dem. Deres Brev og Gave trasf mig i en Stemning, hvori jeg høiligen trængte til en Opmuntring. Der gives Øieblikke, hvori man seer sig selv, sin hele Væren og Virken i et saa ringe og nedtrykkende Lys, at en venlig Haand, der pludselig rækkes En af en høit agtet Mand. kommer som en Engel fra Himlen for at hielpe det siunkne Mod igien op, og adspredde Taagerne. —

Jeg havde nogle Dage forud allerede begyndt at skrive til D. H., men denne Gang kun om tørre Embedssager. Brevet blev ufuldendt. Men da jeg dog gjerne vilde, at De ogsaa skulde kiende disse Anledninger og Andragender, tillade De, at jeg vedlægger det ufuldendt, som det er, og lader den manglende Slutning følge paa nærværende Blad, hvor Tankerne imidlertid ved Deres saa kierkomne Brev og Bog **) have faaet en gandske anden Retning og Flugt.

s. 125 De logiske Bemærkninger finder jeg fuldelig grundede og skarpsindige. Fra Logikens Standpunkt skal Schelling have Vanskelighed ved at forsvare sig. Men med disse Vaaben kan man uden Tvivl lykkelig kæmpe mod de fleste af Tydsklands nyere Philosopher, hvis Sprog og Fremstillelsesmaade i det Hele ere saa indhyllede i Ord-Skyer og Taager. i Haardheder og Ufordøieligheder, at det ikke synes mig upassende at anvende Antonii Mureti Ord paa en stor Deel af dem: hodie plerique eorum, qui se pro philosophis venditant, cum ea docent, quæ cum didiceris duplo stultior sis quam prius, tum in dicendo ita sunt hispidi atque agrestes, ut eos illud quicquid est pingvium literarum in culina, non in schola, didicisse arbitreris. Noget anderledes vilde vel Muretus have udtrykt sig, om han havde skrevet i vore Tider, men Sprogfordærvelsen vilde han have revset nu som da. Det bliver immer en Følge af en bestemt Terminologie, at Sandheden i Systemet for en Deel gaaer forloren, saa at naar Døren ved den ene Ende af Bygningen lukkes for de indtrængende Vildfarelser og Misforstaaelser, gaaer Døren ved den anden Side op af sig selv; thi Mennesket kan jo ikke aabne sine Læber for at udtrykke sine Tanker uden at blive eensidig. Dog mener jeg, at man nok kan finde Grundideen i „Identitetssystemet“ uagtet Terminologiens logiske Mangler. Alligevel har dette System, der skulde stifte Fred mellem Dualisme, Materialisme og Idealisme, og lykkelig forene Alt, ikke villet tiltale mig tilfredsstillende, saa megen Umage jeg end har gjort mig for at sætte mig ind i dets Hierterod, og saa mange nye og fortreffelige Synspunkter jeg end erkiender, at det aabner. Naar jeg har vovet mig op paa Metaphysikens svimlende Biergtinder og skuet ud i Universet, har det hele Verdensalt forekommet mig svømmende i Idealismens rene Æther, og Sandseverdenen har viist sig som et lovbundet Vexelspil af Kræfter, skuet i Tidens og Rummets Former, uden at min Siels Øie, saaledes som mit Legems, har kunnet opdage noget solid Substrat, nogen fast og evig Materie. Alle Gienstandene s. 126 have forekommet mig som en høieste Fornufts Forestillinger, hvis Realitet ikke kunde benægtes. Saaledes har jeg været tilbøielig til at besvare det vanskelige Spørgsmaal: hvorledes vi faae vore Forestillinger? ligesom Malebranche: vi skue alt i Gud; — og Guddommen blev for mig det Væsen, i hvilket vi i alleregentligste Forstand ere, leve og røres. — Men det er nu en rum Tid siden, at jeg nedsteg fra disse svimlende Høider, hvor man uden Fylde for Hiertet ligesom snapper efter Veiret i den altfor tynde Luft, og i saa Timer fortærer mere af den allerfineste Livsolie, end ellers i flere Dage. Min filosofiske Standpunkt har jeg taget i lavere Regioner, følende Sandheden i Pauli Ord: at vi dog kun forstaae stykkeviis, og see alt som i en mørk Tale. Er min Horizont paa denne lavere Standpunkt end snevrere begrændset, saa seer jeg dog alt, hvad den omfatter, sikkert og klart. Paa et psykologisk Stade har jeg opslaaet min filosofiske Bolig, og af mange Erfaringer lært, at den analytiske Methode er sikkrere, og i det mindste for mig brugeligere og handeliger, end den synthetiske. Derved jeg er kommet til Noget, som jeg kalder en Hunsphilosophie, et Udtryk, jeg har lært af Köppcn, og som synes mig meget godt at betegne Tingens Væsen. Denne Huusphilosophie har for mig det Fortrin, at den er min egen, — vistnok ikke uden fremmed Hielp —, men dog i Aand og Sammenføjning min egen. Den passer altsaa til min Tarv og Trang, uden dog at ville paatrænge sig fremmede Aander. Den er mere en Methode, en Tankevandring, en Anskuelsesmaade, eller hvad man vil kalde det, — en Søgen og Forbinden af det Fundne, end et færdigt og afsluttet System. Kun visse Punkter staae urokkelig faste, fra hvilke der altid gaaes ud, og til hvilke Ledetraaden giennem Labyrinthen immer heftes sor at finde Tilbageveien. Det Øvrige kommer, som det kan, og som Veien falder. Denne Huusphilosophie forliges bedre med Fader Kant, end med de fleste af hans Discipler og Efterfølgere. Den harmonerer godt med Christendommen, har kraftig understøttet min Troe, og skienket mig mange behagelige Timer, og s. 127 mungen Lindring i Livets Sorger. Jeg betragter derfor Philosophien som en Ven, af hvem jeg har modtaget mungen Velgierning, og det er mig immer ubehageligt, naar jeg — som ofte skeer i disse Tider — hører den miskiendt og haanet. Man vil endelig, at den skal være et System. Hvorfor vil man ikke tillade den at være Noget som Poesien, et indre Liv, en Maade at skue, tænke, tale paa? Er dog ikke Poesie noget andet end et System i de skjønnne Videnskaber? Hvorfor da ikke og Philosophie noget andet end et System i Logiken eller Metaphysiken? Man kunde vel opvise mungen et filosofisk System, hvori der kun er lidt ægte Philosophie. Kunsten er uendelig, men hver Bygning, den opfører, bærer Brøstfældighed i sit Indre. Kunsten er uendelig i sin evige Stræben og Virken, men hvert af dens Værker endeligt og Døden underlagt. Saalænge der er Mennesker paa Jorden, vil der immer gives en ægte Philosophie, og en filosofisk Søgen efter Sandheden; men med de metaphysiske Speculationers Erobring af den, og Indelukkelse af den i deres systematiske Fæstninger, vil det neppe nogensinde blive stort bevendt. Dog have vel disse Speculationer ogsaa et Værd; de finde dog Sandheden i

Paludan-Müller, Jens, *Af efterladte Breve til J. P. Mynster,*

Brudstykker og enkelte Straaler, og endog det mindste Brudstykke af den er jo en kostelig Perle. — Dog — jeg forskrækkes, naar jeg seer tilbage paa det Meget, her er sammenskrevet, — og det kun om mig selv og Mit — lutter Egoisme. Det turde være for meget for D. H.'s Taalmodighed, og jeg maae bede Dem om Tilgivelse. — Med det oprigtigste Ønske om, fremdeles at beholde Lod og Deel i Deres Venskab og for mig saa opmuntrende Godhed, er jeg stedse Deres

ærbødigst hengivne
I. Paludan-Müller.